

Наукові перспективи
Видавнича група

ВІСНИК науки та
освіти
ISSN 2786-6165 (ONLINE)

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

№2(20) 2024

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

***(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)***

Випуск № 2(20) 2024

Київ – 2024

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization

"Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 2(20) 2024

Kiev – 2024

**«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»:
журнал. 2024. № 2(20) 2024. С. 1786**

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 01.03.2024, № 1/3-24)

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022
№ 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології
(спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки
(спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від
23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології
(спеціальність - 035 філологія).**

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, громадської наукової організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання» та громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна).

Редакційна колегія:

- ✦ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✦ Афонін Едуард Андрійович - доктор соціологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, (Київ, Україна)
- ✦ Булатов Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри дизайну Українського гуманітарного інституту, член спілки дизайнерів України
- ✦ Вакулик Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✦ Волошенко Марина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Державного університету "Одеська Політехніка" (Одеса, Україна)
- ✦ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✦ Головна Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✦ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✦ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✦ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- ✦ Кошетар Ульяна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✦ Куриш Наталя Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- ✦ Линтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✦ Литвинська Світлана Віталіївна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)

Vasenko V.V., Kovtun N.I., Krasiuk L.V. <i>Formation of professional linguistic and communicative competence of future primary school teachers in the process of studying professional disciplines.....</i>	568 568
Акімова О.В., Столяренко О.В., Губіна С.І. <i>Професійна мобільність як засіб активізації професійного самовизначення майбутніх учителів.....</i>	583
Бержанір А.Л. <i>Теоретико-методичні основи використання компетентнісного підходу у викладанні соціально-гуманітарних дисциплін.....</i>	598
Борисова Т.М., Орлова Н.С. <i>Трансформація українського народного костюму в процесі навчання здобувачів освіти конструювання та моделювання одягу.....</i>	608
Брюховецька І.В., Чемерис О.А., Лобачук І.М. <i>Теорія конструктивізму як методологічна основа побудови сучасного освітнього процесу.....</i>	622
Вінтюк Ю.В. <i>Психологічний аналіз у навчальному процесі при підготовці студентів-психологів (на прикладі фільму «засновник»).....</i>	632
Галич Т.В., Герасимова І.Г., Баярко Н.В. <i>Роль фахових дисциплін у підготовці майбутніх учителів біології до професійної мобільності.....</i>	647
Глушко Т.В. <i>Навчання лексики англomовної періодики здобувачів вищої освіти мовних спеціальностей.....</i>	661
Гриньова М.В. <i>Вимірювання рівня вихованості лідерських якостей учнів основної школи: критерії, показники, рівні.....</i>	675
Гриценко Л.О., Молчанов П.О. <i>Педагогічна ефективність нарисної геометрії та креслення при формуванні логістичних компетентностей у транспортній галузі.....</i>	684
Долгов З.Д. <i>Технології гейміфікації навчання у формуванні алгоритмічного мислення школярів на уроках інформатики 5-6 класу.....</i>	695

УДК 37.147

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2\(20\)-598-607](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2(20)-598-607)

Бержанір Анатолій Леонідович кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, 20301, тел.: (04744) 3-45-82, <https://orcid.org/0000-0002-3224-5008>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ВИКЛАДАННІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Анотація. У статті досліджено сутність теоретико-методичних основ використання компетентнісного підходу під час викладання соціально-гуманітарних дисциплін та їх вплив на якість підготовки здобувачів різних галузей знань і спеціальностей. В умовах притаманних сучасному суспільству мінливості, трансформаційних процесів існує потреба підготовки фахівців із сформованими соціальними навичками, уміннями здійснювати професійну діяльність на засадах творчості і креативності.

Визначено значущість формування у здобувачів вищої освіти соціальних навичок шляхом вивчення соціально-гуманітарних дисциплін, які здійснюють значний вплив на якість підготовки випускників, виявляючи позитивну дію на творення їх як професійних якостей, так і громадянських позицій із належним рівнем соціальної активності.

Встановлено актуальність підвищення рівня і якості університетської освіти на основі впровадження новітніх технологій освітнього процесу, зокрема, діяльності з удосконалення методів і прийомів проведення занять з гуманітарних дисциплін.

Акцентовано увагу на змісті діяльності викладачів соціально-гуманітарних дисциплін закладів вищої освіти у аспекті її спрямованості на зростання рівня гуманізації підготовки бакалаврів та магістрів як чинника розвитку особистісного потенціалу, конкурентоспроможності на ринку праці майбутнього професійного зростання.

Обґрунтовано сутність компетентнісного підходу як одного із новітніх шляхів модернізації освітнього процесу та особистісно поведінкового феномену, який полягає у визначенні рівня освіченості, достатньому для самопізнання, самоосвіти, формування самостійних і обґрунтованих думок про соціальні явища і процеси.

Доведено, що вивчення соціально-гуманітарних дисциплін повинно бути спрямоване на розвиток управлінських і комунікативних здібностей здобувачів, їх особистісної готовності до використання професійних знань та умінь, формування соціальних якостей.

Показано ефективність методичного забезпечення викладання гуманітарних навчальних дисциплін шляхом застосування різних форм організації освітнього процесу, які забезпечуватимуть формування професійних компетентностей здобувачів і сприятимуть творенню у них соціальних якостей і здатностей.

Ключові слова: компетентнісний підхід, теоретико-методичні основи, соціально-гуманітарні дисципліни, здобувачі вищої освіти, особистість, методи і прийоми навчання, знання, уміння, навички.

Berzhanir Anatolii Leonidovych Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor of the Department of Social and Legal Disciplines, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, St. Sadova, 2, Uman, 20301, tel.: (04744) 3-45-82, <https://orcid.org/0000-0002-3224-5008>

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASES OF USING THE COMPETENCE APPROACH IN TEACHING SOCIAL AND HUMANITARIAN DISCIPLINES

Abstract. The article examines the essence of the theoretical and methodological foundations of the competence-based approach in teaching social sciences and humanities and their impact on the quality of training of students in various fields of knowledge and specialties. In the context of the variability and transformation processes inherent in modern society, there is a need to train specialists with formed social skills, the ability to carry out professional activities on the basis of creativity and creativity.

The importance of forming social skills in higher education students through the study of social and humanitarian disciplines, which have a significant impact on the quality of graduate training, having a positive impact on the creation of their professional qualities and civic positions with an appropriate level of social activity, is determined.

The relevance of improving the level and quality of university education through the introduction of the latest technologies of the educational process, in particular, activities to improve the methods and techniques of teaching humanities classes, is established.

Attention is focused on the content of the activities of teachers of social and humanitarian disciplines of higher education institutions in terms of its

focus on increasing the level of humanization of bachelors and masters training as a factor in the development of personal potential, competitiveness in the labor market for future professional growth.

The essence of the competence approach as one of the newest ways of modernizing the educational process and personal behavioral phenomenon, which consists in determining the level of education sufficient for self-knowledge, self-education, formation of independent and well-founded opinions about social phenomena and processes, is substantiated.

It is proved that the study of social and humanitarian disciplines should be aimed at developing the managerial and communicative abilities of students, their personal readiness to use professional knowledge and skills, and the formation of social qualities.

The effectiveness of methodological support for teaching humanities disciplines through the use of various forms of organization of the educational process, which will ensure the formation of professional competencies of students and contribute to the creation of their social qualities and abilities, is shown.

Keywords: competence-based approach, theoretical and methodological foundations, social and humanitarian disciplines, higher education students, personality, teaching methods and techniques, knowledge, skills.

Постановка проблеми. Для сучасного суспільства притаманні трансформаційні процеси, мінливість, зміна основоположних засад і принципів функціонування і розвитку. За таких умов майбутні фахівці мають уміти швидко сприймати і аналізувати інформацію, приймати адекватні рішення, застосовувати креативність як основу успішної професійної діяльності.

Формування у здобувачів вищої освіти навичок soft skills здійснюється шляхом вивчення соціально-гуманітарних дисциплін. Вони здійснюють активний вплив на якість підготовки випускників, виявляючи позитивну дію на їх сутність як професіоналів, громадян із належним рівнем соціальної активності.

У зв'язку з цим, актуальною є потреба удосконалення методів і прийомів проведення занять з гуманітарних дисциплін, оскільки вони займають вагому частку у освітньо-професійних та освітньо-наукових програмах. Підвищення рівня і якості університетської освіти вимагає пошуку новітніх технологій освітнього процесу.

Теоретичні дослідження усіх особливостей забезпечення проведення лекцій і семінарських занять, пошук ефективних методів навчання соціально-гуманітарним дисциплінам слугуватиме зростанню

їх ролі у підготовці фахівців. Наукова інтерпретація методологічної сутності новітніх педагогічних технологій з урахуванням компетентнісного підходу визначатиме ефективність їх реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські учені системно досліджують теоретико-методологічні засади, тенденції і закономірності функціонування інституту освіти. Фундаментальні наукові праці В. Андрущенко, С. Гончаренка, О. Грішнєвої, Б. Данилишина, О. Дніпрова, М. Згуровського, І. Зязюна, І. Каленюк, В. Кременя, К. Левківського, М. Лукашевича, Н. Нічкало, С. Ніколаєнка, Т. Оболенської, В. Огнев'юка, А. Погрібного, М. Степка, О. Сухомлинської, П. Таланчука, В. Шинкарука присвячені змісту та особливостям функціонування сучасної системи вищої освіти в умовах соціальних трансформацій.

Сутність і механізми застосування компетентнісного підходу в освітньому процесі вищої школи обґрунтовували учені В. Байденко, Н. Бібик, Н. Глузман, М. Головань, О. Дубасенюк, М. Євтух, В. Крижко, О. Локшина, В. Луговий, О. Овчарук, А. Онкович, О. Палій, М. Пожарська, О. Пометун, О. Савченко, Л. Хоружа, І. Якіманська, І. Ящук та інші.

Напрями удосконалення методики викладання дисциплін соціально-гуманітарного циклу досліджували С. Гасанов, А. Герасимчук, І. Глушко, П. Гнатенко, Н. Іванова, Ф. Кирилюк, Н. Кудінова, Е. Мамонтова, А. Новіков, Г. Платонов, В. Полторак, В. Рибалко, Т. Сілаєва, І. Ступницький, Г. Чередниченко, С. Щерба, М. Юрій та інші.

Існує потреба у подальших наукових розвідках із поліпшення методичного забезпечення проведення занять з гуманітарних навчальних дисциплін у контексті поглиблення процесів інформатизації, повсюдного використання програм дистанційного навчання, пошуку новітніх технологій з метою активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти.

Метою статті є дослідження сутності теоретико-методичних основ використання компетентнісного підходу у викладанні соціально-гуманітарних дисциплін, їх впливу на якість підготовки фахівців різних галузей знань і спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Стрімкий плин суспільного поступу обумовлює у системі підготовки фахівців необхідність формування не тільки їх професійних якостей, але й створення підстав гуманітарної культури. Вона, у свою чергу, стає потужним засобом адаптації особистостей випускників університетів до соціальної реальності. Їх професійна ментальність повинна включати розуміння визначальної ролі людського капіталу у соціальному і технологічному розвитку суспільства.

Законом України «Про освіту» визначено: «Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [1].

Діяльність науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, які викладають соціально-гуманітарні дисципліни повинна бути спрямована на зростання рівня гуманізації підготовки бакалаврів та магістрів як чинника розвитку креативного потенціалу, кар'єрних перспектив, конкурентоспроможності на ринку праці.

Як зазначає академік В. Андрущенко: «Гуманізація вищої освіти – поняття багатомірне. Воно охоплює зміст освіти, способи її здобування, безпосередні й контекстуальні системні завдання її, кінцеву мету освіти, міру доступності, можливість особи у будь-який час розпочати певний освітній цикл і припинити його, а потім знову відновити його тоді, коли їй зручно, тощо. Важливим моментом гуманізації вищої освіти має стати не тільки розвиток особистості, яка здобуває освіту, а й розвиток того соціального середовища, в якому вже почала застосовувати знання зазначена особистість, або в якому вона ще тільки почне працювати після здобуття освіти» [2, с. 16].

Удосконалення методичних підходів під час освітнього процесу повинно базуватись, передусім, на усвідомленні здобувачами розуміння освіти як цінності, критичному мисленні, культурі діалогу тощо.

Сучасна соціокультурна ситуація, для якої характерні плинність, швидка зміна багатьох стереотипів, поява нових парадигм, вимагає від науково-педагогічних працівників адекватного реагування шляхом коригування наявних і розробки нових методичних підходів, педагогічних прийомів тощо [3].

Одним із напрямів реформування системи освіти і новітніх шляхів модернізації освітнього процесу є компетентнісний похід, який орієнтований на формування особистості як єдності професійних знань, високої мотивації, світоглядно-моральних цінностей.

Сутність компетентнісного підходу як особистісно поведінкового феномену полягає у визначенні рівня освіченості, достатньому для самопізнання, самоосвіти, формування самостійних і обґрунтованих думок про соціальні явища і процеси.

В. Карпюк [4] вважає, що компетентність передбачає інтеграцію професійних й особистісних якостей, спрямовує їх на оволодіння знаннями й цілеспрямоване використання у прогнозуванні, плануванні й реалізації діяльності, а також активує суб'єкт в розвитку своїх особистісних здібностей, у прагненні до самореалізації, і забезпечує його професійне становлення вже у період навчання у виші. Специфіку компетентнісного підходу визначає не тільки отримання студентом знань, умінь, навичок у певній кваліфікаційній сфері, але й розвиток здатності до індивідуальних креативних рішень, до самоосвіти, а також формування певних цінностей.

Вивчення навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу повинно бути спрямоване на розвиток управлінських і комунікативних здібностей, особистісної готовності до використання професійних знань та умінь, формування соціальних якостей.

Так, наприклад, освітньо-професійною програмою «Історія та археологія» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини визначено, що вивчення навчальної дисципліни «Політологія» передбачає формування у здобувачів таких загальних і професійних компетентностей:

- знання і розуміння предметної області та розуміння професії;
- уміння будувати суб'єктно-суб'єктні відносини у професійній діяльності;
- здатність діяти на основі етичних міркувань, цінувати та поважати різноманітність та полікультурність;
- спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;
- уміння застосовувати набуті знання гуманітарних наук у професійній діяльності;
- здатність застосовувати у професійній діяльності особистісні якості, а саме: емпатійність, комунікативність, рефлексивність, відповідальність, здатність до самоаналізу і самоуправління, фахового зростання [5].

Вирішення цих завдань відбувається шляхом формування у студентів знань про політику, політичну владу, політичну систему суспільства; розуміння сутності та закономірностей політичних подій, явищ, процесів; розвитку політичної свідомості та політичної культури.

Г. Лесик [6, с. 38] обґрунтовує, що навчальний процес, який здійснюють кафедри гуманітарних та соціально-гуманітарних дисциплін, організований із урахуванням можливостей сучасних інноваційних технологій навчання та орієнтується на формування освіченої,

гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін у соціально-культурній сфері. Для цього необхідно навчити осмислено читати, слухати, аналізувати, лише тоді студент пізнає, навчається, експериментує, набуває усних і письмових навичок мовлення. Це є ідеальними умовами для формування мисленневих та мовленневих механізмів. Таким чином, у молоді формується й розвивається система взаємостосунків суб'єкт – суб'єктної взаємодії.

Важливим тут є застосування різноманітних методичних прийомів для вироблення у здобувачів навичок аналізу суспільних процесів і явищ, умінь розуміти і використовувати методи соціального впливу, готовності брати на себе відповідальність за свої рішення тощо. Майбутні фахівці повинні усвідомлювати власну соціальну значущість і відповідальність, розуміти актуальність самореалізації та саморозвитку.

Інтегрований характер компетентності випускника, на думку Н. Дем'яненко [7, с. 99], вимагає розроблення цілісної системи засобів вимірювання. Для підсумовування показників застосовуємо систему структурно-комплексного оцінювання, куди входять базові (інваріантні) й варіативні навчальні дисципліни, види діяльності, включаючи практику, науково-дослідну роботу студентів та ін., що сприяють формуванню компетентності студента. У кожній навчальній дисципліні виділяються основоположні теми (блоки-модулі). Обираються засоби вимірювання, застосовувані для поточної та кінцевої атестації студента. Структурно-комплексне оцінювання дає можливість співвіднести зміст загальнопрофесійних, загальнопедагогічних дисциплін зі змістом предметної компетентності, а також подолати ізольованість знань і вмінь, що породжується вивченням окремих навчальних курсів. Відповідно, актуалізується питання критеріїв вимірювання рівня сформованості компетенцій. При цьому оцінювання, наприклад, усних відповідей магістрантів здійснюється, як правило, на основі наступних показників: 1) уміння використання навчального і наукового матеріалу для розв'язання конкретного завдання, здатність встановлювати внутрішні й міжпредметні зв'язки у змісті дисциплін; 2) доцільність застосування особистого досвіду як ілюстративного або з метою аргументації тих чи інших теоретичних положень; 3) обґрунтованість власної думки з обговорюваного питання, вміння відстоювати наукову позицію; 4) рівень узагальнення, вміння підводити підсумки, здійснювати самооцінку; 5) готовність до подальшого навчання й розвитку.

Ефективність методичного супроводу викладання соціально-гуманітарних дисциплін може бути забезпечена застосуванням різноманітних

форм організації освітнього процесу: проблемних лекцій, лекцій-бесід, лекцій з елементами презентацій або відео; проведення наукових семінарів, семінарів-бесід, семінарських занять з використанням методу проєктів, ігрових ситуацій.

Системний підхід до викладання гуманітарних навчальних дисциплін передбачає реалізацію міжпредметних зв'язків шляхом підбору такого теоретичного змісту, який відповідає потребам формування професійних компетентностей здобувачів і сприяє формуванню у них нових освітніх запитів та інтересів.

Сутність комплексного підходу до організації освітньої діяльності полягає у проведенні занять з моделюванням станів соціальної активності та соціальної взаємодії, виконанням творчих завдань, аналізом проблемних ситуацій тощо.

Формування у майбутніх фахівців знань, умінь і навичок, системи компетенцій загалом, забезпечує можливості реалізації їх особистих якостей. власного інтелектуального і духовно-світоглядного потенціалу, орієнтації на активну професійну і соціальну діяльність.

Висновки. Таким чином, визначені освітніми програмами соціально-гуманітарні навчальні дисципліни орієнтовані як на набуття здобувачами професійних і загальнокультурних компетентностей у відповідних напрямках і спеціальностях, так і на усвідомлення ними своєї професійної і соціальної місії.

Компетентнісний підхід забезпечує формування і реалізацію моделі фахівця на основі поєднання інтересів особистості та суспільства. Вивчення здобувачами сукупності гуманітарних наук допомагає розвитку їх соціально значущих якостей, що, у свою чергу, впливає на зростання конкурентоздатності на ринку праці.

Вирішення цих завдань на засадах компетентнісного підходу можливе за умови застосування науково-педагогічними працівниками різноманітних форм і методів роботи зі здобувачами, провідне місце серед яких повинні займати творчі завдання, проєкти тощо.

Подальші наукові розвідки методичних засад забезпечення викладання соціально-гуманітарних дисциплін можуть бути спрямовані на дослідження методологічних принципів теоретичних, методичних та організаційних основ освітнього процесу, виокремлення та інтерпретація взаємозв'язків між теорією і практикою функціонування соціуму.

Література:

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 9.05.2023).

2. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу). *Вища освіта України*. 2001. №1. С. 11–17.

3. Бержанір А. Л. Формування філософсько-методологічної культури майбутніх докторів філософії. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2021. Вип. 2(7). С. 299–308. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/soc_robota_soc_osvita/2021_2/31.pdf (дата звернення: 5.02.2024).

4. Карпюк В. А. Компетентнісний підхід як визначальний орієнтир змісту вищої освіти. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. 2016. Вип. 70(1). С. 51–54. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/2205> (дата звернення: 8.02.2024).

5. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Освітньо-професійна програма «Історія та археологія». Умань, 2021. 25 с. URL: <https://udpu.edu.ua/documents/educational-programs/48210/2021.8F.pdf> (дата звернення: 9.02.2024).

6. Лесик Г. Провідні напрями удосконалення соціально-гуманітарної підготовки в контексті євроінтеграції. *Оптимізація циклу соціально-гуманітарних дисциплін у вищій освіті України в контексті євроінтеграції*: монографія (рукопис) / за заг. ред. Г. В. Онкович. Київ, 2014. С. 33–52.

7. Дем'яненко Н. М. Контекстно-професійна підготовка майбутнього викладача вищого навчального закладу. *Оптимізація циклу соціально-гуманітарних дисциплін у вищій освіті України в контексті євроінтеграції*: монографія (рукопис) / за заг. ред. Г. В. Онкович. Київ, 2014. С. 88–119.

References:

1. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

2. Andrushchenko, V. (2001) Osnovni tendentsii rozvytku vyshchoi osvity Ukrainy na rubezhi stolit (Sproba prohnostychnoho analizu) [The Main Trends in the Development of Higher Education in Ukraine at the Turn of the Century (An Attempt at Predictive Analysis)]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher Education of Ukraine*, 1. С. 11–17.

3. Berzhanir, A. L. (2021) Formuvannia filososfsko-metodolohichnoi kultury maibutnikh doktoriv filosofii [Formation of the philosophical and methodological culture of future doctors of philosophy]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita – Social work and social education*, 2(7), 299–308. Retrieved from [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(7\).2021.244869](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(7).2021.244869) [in Ukrainian].

4. Karpiuk, V. A. (2016) Kompetentnisnyi pidkhid yak vyznachalniy oriientyr zmistu vyshchoi osvity [Competence-based approach as a defining feature of higher education content]. *Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Pedagogichni nauky – Collection of scientific works of Kherson State University. Pedagogical sciences*, 70(1), 51–54. Retrieved from <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/2205> [in Ukrainian].

5. Umanskyi derzhavnyi pedahohichniy universytet imeni Pavla Tychny. (2021). Osvitno-naukova prohrama «Istoriia ta arkheolohiia» [Educational and professional program «History and Archeology»]. Retrieved from <https://udpu.edu.ua/documents/educational-programs/48210/2021.8F.pdf> [in Ukrainian].

6. Lesyk, H. (2014) Providni napriamy udoskonalennia sotsialno-humanitarnoi pidhotovky v konteksti yevrointehratsii [Leading directions for improving social and humanitarian training in the context of European integration]. *Optymizatsiia tsykladu sotsialno-humanitarnykh dystsyplin u vyshchii osviti Ukrainy v konteksti yevrointehratsii : monohrafiia (rukopys) – Optimization of the cycle of social and humanitarian disciplines in higher education of Ukraine in the context of European integration : monograph (manuscript)*, 33–52 [in Ukrainian].

7. Demyanenko, N. M. (2014) Contextual and professional training of a future teacher of a higher educational institution [Contextual and professional training of a future teacher of a higher educational institution]. *Optymizatsiia tsykladu sotsialno-humanitarnykh dystsyplin u vyshchii osviti Ukrainy v konteksti yevrointehratsii : monohrafiia (rukopys) – Optimization of the cycle of social and humanitarian disciplines in higher education of Ukraine in the context of European integration : monograph (manuscript)*, 88–119 [in Ukrainian].